Gegn mótmælum stefnds er ekki unnt að taka til greina þá staðhæfingu stefnanda, að bifreiðin hafi að tilhlutun vátryggingarfélagsins, staðið óhreyfð til 5. janúar 1943, og verður því einungis tekið tillit til þeirra tekna, er ætla má, að stefnandi hefði haft þann tíma, er viðgerðin telst að hafa tekið, eftir því sem ráða má af yfirmatsgerðinni. Þess ber þó að gæta, að stefnandi var maður heilsuveill og bifreið hans gömul, þannig að gera má ráð fyrir nokkrum frátöfum af þeim sökum. Með tilliti til þessa, svo og annars þess, sem fram er komið í málinu um atvinnutekjur bifreiðarstjóra, þykja bætur fyrir atvinnutjón stefnanda af árekstrinum hæfilega ákveðnar kr. 1800.00.

Um 3. Þar sem aðiljar hafa fallizt á, að þessi kostnaður verði talinn með í tjóni af árekstrinum, verður að taka þenna lið til greina.

Úrslit málsins verða því þau, að stefndur verður dæmdur til að greiða ¾ hluta af kr. 7797.48 (5465.84 + 1800.00 + 81.64 + 450.00) að frádregnum yfirmatskostnaðinum kr. 450.00, er stefnandi hefur greitt, eða kr. 5398.11 ásamt 5% ársvöxtum af kr. 5316.45 frá 10. marz 1943 til greiðsludags, en vaxta hefur ekki verið krafizt af undirmatskostnaðinum, kr. 81.64, er stefnandi hefur innt af hendi.

Eftir þessum málsúrslitum þykir rétt, að stefndur greiði stefnandanum málskostnað, er þykir hæfilega ákveðinn kr. 600.00.

Árni Tryggvason settur borgardómari hefur kveðið upp dóm þenna.

Því dæmist rétt vera:

Stefndur, Elías Hannesson, greiði stefnandanum, Jóni V. Jónssyni, kr. 5398.11 með 5% ársvöxtum af kr. 5316.45 frá 10. marz 1943 til greiðsludags og kr. 600.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

---

Föstudaginn 26. janúar 1945.

Nr. 16/1944. **Valdstjórnin** (Kristján Guðlaugsson)
gegn
**Vilberg Sigurjóni Hermannssyni**
(Ólafur Þorgrímsson).

Kært fyrir brot á verðlagsákvæðum.

**Dómur hæstaréttar.**

Í máli þessu hefur Múrarafélag Reykjavíkur, sem er stéttarfélag múrarasveina, samið við tiltekinn vinnukaup-

anda um ákveðna múrsmíði samkvæmt verkkauptaxta, er félagið hefur áður sett. Orðið stéttarfélag í lögum nr. 80/1938 táknar einungis félagsskap vinnuseljanda sbr. einkum 1., 5., 6., 9. og 10. gr. þeirra laga og athugasemdir um 1. gr. frumvarps þeirra, sjá Alþt. 1938 A bls. 354. Verður að ætla, að orðið stéttarfélag merki hið sama í niðurlagi 1. gr. laga nr. 3/1943, en af því leiðir aftur, að ákvæði greinarinnar um afskipti verðlagsyfirvalda taka ekki yfir samning þann, er í máli þessu greinir. Ber því með þessari athugasemd að staðfesta héraðsdóm.

Eftir þessum úrslitum ber að leggja allan áfrýjunarkostnað sakarinnar á ríkissjóð, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir hæstarétti, kr. 500.00 til hvors.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Allur áfrýjunarkostnaður sakarinnar greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir hæstarétti, hæstaréttarlögmannanna, Kristjáns Guðlaugssonar og Ólafs Þorgrímssonar, kr. 500.00 til hvors.

**Dómur lögregluréttar Reykjavíkur 23. október 1943.**

Ár 1943, laugardaginn 23. október, var í lögreglurétti Reykjavíkur, sem haldinn var í Pósthússtræti 3 af fulltrúa sakadómara, Einari Arnalds, uppkveðinn dómur í málinu nr. 2523/1943: Valdstjórnin gegn Vilbergi Sigurjóni Hermannssyni, sem tekið var til dóms 9. sama mánaðar.

Mál þetta er af valdstjórnarinnar hálfu höfðað gegn Vilbergi Sigurjóni Hermannssyni múrara, til heimilis Hávallagötu 7 hér í bæ, fyrir brot gegn lögum um verðlag nr. 3, 13. febrúar 1943, sbr. tilkynningu verðlagsstjóra frá 28. júlí 1943 um lækkun á grunntaxta múrara fyrir ákvæðisvinnu.

Kærði er kominn yfir lögaldur sakamanna og hefur sætt eftirtöldum refsingum:

1930 $1\frac{1}{10}$ Sætt, 10 kr. sekt fyrir að tvímenna á reiðhjóli.
1931 $1\frac{1}{7}$ Sætt, 10 kr. sekt fyrir brot á umferðarreglum.
1940 $1\frac{1}{5}$ Undir rannsókn út af ökuóhappi. Ekki talin ástæða til málssóknar.

1941 % Dómur lögregluréttar Reykjavíkur, 200 kr. sekt fyrir brot á 1. gr. bráðab.laga nr. 1 1941.

Tildrög máls þessa eru þau, að hinn 28. júlí 1943 gaf verðlagsstjórinn út svo hljóðandi tilkynningu:

„Viðskiptaráðið hefur ákveðið, að núgildandi grunntaxti múrara fyrir ákvæðisvinnu (sbr. verðskrá Múrarafélags Reykjavíkur, dags. 22. marz, og auglýsingu félagsins, dags. 15. júlí 1943) skuli lækka sem hér segir:

Í múrvinnu utanhúss ..... um 30 %
Í múrvinnu innanhúss ..... — 20 —

Hinn lækkaði taxti felur í sér greiðslu fyrir handlöngun. Ef verksali leggur til handlöngun við grófhúðun, lækkar taxtinn enn um 20%, en við fínhúðun, flíslögn og aðra fínvinnu um 5%.

Múrurum er óheimilt að taka hærri greiðslu fyrir ákvæðisvinnu en samkvæmt því, sem að ofan greinir.

Ákvæði tilkynningar þessarar koma til framkvæmda á alla vinnu, sem innt er af hendi frá og með 3. ágúst 1943."

Þegar tilkynning þessi gekk í gildi, var kærði að vinna við múrhúðun á húsinu nr. 33 við Laugaveg og vann það í ákvæðisvinnu. Lagði hann þá niður vinnu þessa, þótt verkinu væri ekki lokið. Ástæðan til þess var sú, að kærði var félagsmaður í Múrarafélagi Reykjavíkur og almennt samkomulag var í félaginu að vinna ekki eftir þeim taxta, er ákveðinn var í fyrrgreindri tilkynningu verðlagsstjóra.

Þann 28. ágúst var á félagsfundi Múrarafélags Reykjavíkur samþykktur taxti um kaup fyrir ákvæðisvinnu. Á sama fundi var samþykkt að hækka grunntímakaup úr kr. 3.00 pr. klst. í kr. 3,35, en opinber auglýsing um þessa hækkun á timakaupi hefur ekki verið gefin út, heldur hefur vinnukaupendum verið tilkynnt þetta í hvert sinn og samningar um múrvinnu hafa verið gerðir.

Hinn 31. ágúst hóf kærði aftur múrhúðun á húsinu nr. 33 við Laugaveg, þar sem vinnukaupandinn hafði þá gert samning við Múrarafélag Reykjavíkur um, að vinnulaunin fyrir verk það, er eftir var að inna af hendi, skyldi reiknað út og greitt samkvæmt ákvæðisvinnusamþykkt Múrarafélags Reykjavíkur frá 28. ágúst 1943. Lauk kærði við verk þetta þann 9. eða 10. september s. l. Lét hann mæla verkið upp, og eru vinnulaunin þar reiknuð út samkvæmt ákvæðisvinnusamþykkt Múrarafélags Reykjavíkur frá 28. ágúst 1943 fyrir verk það, er kærði innti af hendi eftir 31. ágúst. Kveðst kærði ekki enn hafa innheimt kröfu þessa, en ætla að gera það.

Kærði hefur viðurkennt, að honum hafi verið ljóst, að taxtinn samkvæmt ákvæðisvinnusamþykkt Múrarafélags Reykjavíkur frá 28. ágúst 1943 sé hærri en taxti sá, er verðlagsstjóri auglýsti þann 28. júlí. Reiknað hefur verið út, hvað verk það, er kærði innti af

hendi eftir 31. ágúst s. l., mætti kosta samkvæmt tilkynningu verðlagsstjóra frá 28. júlí, og samkvæmt þeim útreikningi, sem kærði hefur viðurkennt að væri réttur, hefur kærði áskilið sér kr. 523.06 hærri laun fyrir verkið en tilkynningin heimilar. Hins vegar heldur kærði því fram, að hann hafi ekkert af sér brotið, þar sem verðlagsstjóra og viðskiptaráð skorti heimild til að ákveða hámarksverð á ákvæðisvinnu.

Í 1. gr. laga um verðlag nr. 3 13. febrúar 1943 er svo ákveðið, að valdsvið viðskiptaráðs til að ákveða hámarksverð nái ekki til launa fyrir verk, sem ákveðin hafa verið með samningum stéttarfélaga.

Múrarafélag Reykjavíkur er stéttarfélag múrarasveina í Reykjavík. Var samningurinn um múrvinnu við húsið nr. 33 við Laugaveg gerður milli þess og vinnukaupandans, en ekki við kærðan. Jafnframt gerði Múrarafélag Reykjavíkur sams konar samning við ýmsa aðra einstaklinga, sem þurftu að láta inna af hendi múrvinnu, og var það ákveðið, að vinnulaun fyrir ákvæðisvinnu skyldu greidd samkvæmt ákvæðisvinnusamþykkt félagsins frá 28. ágúst 1943. Hefur nú slíkur samningur verið gerður við 34 einstaklinga og við Múrarafélag Reykjavíkur.

Hér er því frá upphafi um kollektivan samning að ræða. Í samningi þessum er eigi samið um annað eða meira en greiðslur fyrir unnin verk, þ. e. a. s. múrararnir leggja eingöngu til vinnu sína, en ekki efni, handlöngun o. s. frv., en eigi skiptir hér máli, hvort laun fyrir verk eru miðuð við vinnustundir eða við ákveðin afköst, og þar sem viðskiptaráð brestur heimild til að ákveða laun fyrir verk, sem ákveðin hafa verið með samningum stéttarfélaga, verður að sýkna kærðan af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu.

Eftir þessum málalokum ber að greiða allan sakarkostnað úr ríkissjóði, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda kærðs, Ólafs Þorgrímssonar hrl., kr. 350.00.

Rekstur málsins hefur verið vítalaus.

Því dæmist rétt vera:

Kærði, Vilberg Sigurjón Hermannsson, á að vera sýkn af kæru valdstjórnarinnar í máli þessu. Allur sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda kærðs, hrl. Ólafs Þorgrímssonar, kr. 350.00.